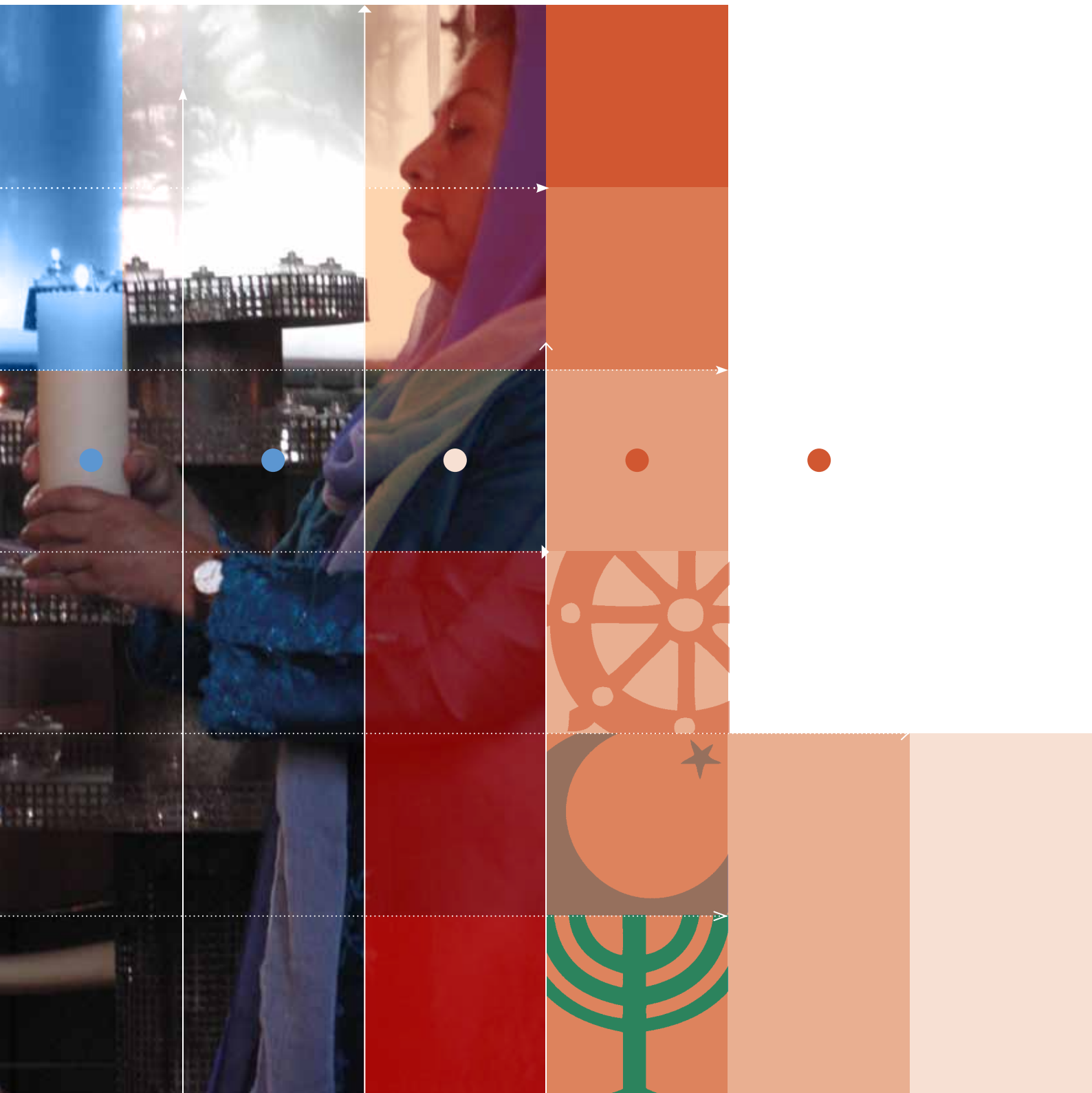

▶ Een **nieuwe** kijk op religie en vrouwelijk leiderschap

Inhoud

Van de redactie	2
God moedigt vrouwelijk leiderschap aan	3
Jacqueline Berg, <i>spiritueel</i>	3
Doshin Houtman, <i>boeddhistisch</i>	5
Leiderschap op basis van gelijkheid en samenwerking <i>prof. Esther Mombo over vrouwelijk leiderschap</i>	6
“Als niemand zich uitspreekt, stemt in werkelijkheid iedereen toe” <i>prof. Siti Musdah Mulia over vrouwelijk leiderschap</i>	7
Marina Slot, <i>christelijk</i>	7
Voorbeeld uit de Bijbel: <i>De bloedvloeiende vrouw</i>	8
Esmā Alariachi, <i>moslim</i>	9
Voorbeeld uit de Koran: <i>Bilqis, Koningin van Sheba</i>	10
Over stereotyperingen heenstappen en barrières slechten <i>interview met Anne-Marie Zaat</i>	11
Nikish Vita, <i>christelijk</i>	11
“God Zelf daagt ons uit” <i>interview met Farida van Bommel-Pattisahusiwa</i>	13
Tanja Jadnanansing, <i>hindu</i>	13
Moeder en dochter over leiderschap: <i>Mekka en Isra Abdelgabar</i>	14
Voor wie meer wil weten <i>verwijspagina met websites, boeken, documentaires en films</i>	15
Esther Hugenholtz, <i>joods</i>	15

Colofon

Redactie van dit nummer: Anne Dijk, Fenna Flietstra, Ted Strop-von Meijenfeldt, Diana Vernooij, Anne-Marie Zaat. Eindredactie: Sandra Boes

Dit nummer is tot stand gekomen in samenwerking met het Platform Vrouwen & Duurzame Vrede in het kader van het project Vrede, Religie en Vrouwelijk Leiderschap, en is financieel mogelijk gemaakt door: het Catherina Halkesfonds, Oxfam Novib (Women Peace and Security funds) en een solidariteitsbijdrage van de gezamenlijke Religieuzen in Nederland via KNR-Projecten in Nederland (PIN).

Een abonnement op de Inforeeks is gratis; aanmelden via e-mail: info@de-nvr.nl. De Inforeeks is ook online beschikbaar: www.nederlandsevroutenraad.nl/inforeeks.

Vormgeving: BVD Buro voor Design, Den Haag

Druk: Druno & Dekker

Den Haag, mei 2014

Van de redactie

Zowel in Nederland als in het buitenland worden argumenten die ontleend zijn aan religies gebruikt om vrouwen ervan te weerhouden publieke en politieke leidersrollen op zich te nemen. Ook worden deze argumenten ingezet om maatschappelijke weerstand te creëren tegen vrouwen op leiderschapsposities, zeker waar het vraagstukken van oorlog en vrede, mensen- en vrouwenrechten betreft.

Het is echter ook bekend dat wereldwijd veel activisten -mannen én vrouwen- hun inspiratie, hoop en doorzettingsvermogen juist ontleenen aan die zelfde religies. Vrouwen- en vredesactivistes benadrukken bovendien dat religie als bindend en verzoenend element kan bijdragen aan het creëren van eenheid over de verschillen heen.

Religieuze teksten interpreteren is mensenwerk: teksten zijn multi-interpretabel. Binnen alle religies hebben vrouwen en mannen vormen van bevrijdingstheologie, post-koloniale theologie of feministische theologie ontwikkeld. Zij hebben deze visies verspreid en hun maatschappelijke acties hierop gebaseerd. Enkele specifieke elementen uit de religie worden daarbij benadrukt: opstaan tegen onrecht van machtigen tegenover maatschappelijk minder machtigen, gelijkheid van alle mensen, en de belangrijke leidersrollen van vrouwen in de opbouw van rechtvaardige en vredelievende samenlevingen. Binnen de christelijke theologie hebben vrouwelijke theologen al vijftig jaar van zich laten horen. Toch is hun kennis nog niet breed bekend. Ook islamitische theologes zijn al net zo lang of langer bezig met het opnieuw interpreteren van de heilige tekst, en de laatste decennia zijn zij actief bezig om vanuit de islam tot vrouwelijk leiderschap te komen. Zij pleiten voor een moderne en progressieve interpretatie van de heilige teksten van de Islam. Vergelijkbare ontwikkelingen vinden plaats binnen andere religies, daar waar vrouwen zich het recht toekennen zelf studie te maken van de inspiratiebronnen.

In contacten met vrouwen- en vredesactivistes in Nederland en wereldwijd komt als rode draad naar voren dat de behoefte aan meer kennis rondom het thema ‘religie en vrouwelijk leiderschap’ groot is. Met deze uitgave van de Inforeeks, die samen met en op initiatief van het Platform Vrouwen & Duurzame Vrede tot stand is gekomen, wordt aan die behoefte tegemoet gekomen en bredere bekendheid gegeven aan ‘bevrijdende’ kennis.

Voor gelovige vrouwen kan deze nieuwe kennis een bron van inspiratie zijn, om weerstand te bieden tegen de vrouw-onderdrukkende interpretaties van hun religies en juist geïnspireerd te worden in hun leidersrollen. Voor niet-gelovige vrouwen wordt mogelijk hun beeld van religies, of van vrouwen die gelovig zijn, verbreed.

Wij wensen u veel leesplezier.

God moedigt **vrouwelijk** leiderschap aan

Jacqueline Berg

Spiritueel, meditatiedocent,
landelijk coördinator en
bestuurslid Brahma Kumaris
Spirituele Academie

“Brahma Kumaris, een spiritueel opleidingsinstituut met haar wortels en moederhuis in India, is een organisatie met vrouwen in de meeste leiderschapsposities. De essentie van vrouwelijk leiderschap kan ik na dertig jaar samenvatten als ‘Zachte Kracht’, een mengvorm van twee tegengestelde maar ook complementaire principes: mannelijk en vrouwelijk, aards en spiritueel. Enerzijds hoort bij leiderschap het vermogen om te kunnen dienen en te buigen, anderzijds om te mogen leiden en beslissen. Bij dienen hoort de overgave, bij leiden het meesterschap.

Voor vrouwen (en mannen) in leiderschapsrollen hoort het persoonlijk leiderschap voorop te staan: de zorg voor je eigen ziel. Als dienend leider fungeer je als klankbord of projectiescherm en kun je een eerste inspiratie of een laatste strohalm zijn in het leven van anderen. Soms ben je een schietschijf en dan mag je leren en groeien of de ander in liefde loslaten. Deze houding vraagt om innerlijke kracht en een flinke dosis zelfrespect. Bewuste stiltemomenten, meditatieve bespiegeling, spirituele studie en de verbinding met een spirituele Bron helpen mij om leiderschap waardevol te maken.”

Diana Vernooij

Is het God zelf die mannen de macht geeft en vrouwen klein houdt? Nee, zeggen moderne en vrouwelijke theologen, God ondersteunt vrouwen in hun leidende kracht. Gaan de religies uit van gelijkwaardigheid? Is religie een bron van emancipatie? Ja, beweren zij: het is te lezen in de heilige Schriften, al moet je wel eerst de culturele laag van de teksten afhalen. God roept ons op om krachtige mensen te zijn die het voortouw nemen om recht te doen en goedheid te verspreiden, mannen én vrouwen.

Iedere tekst, hoe sterk ook ingegeven door een Goddelijke stem, wordt geschreven in de taal van de mensen. En de mensen kun-

nen niet spreken zonder daarbij hun eigen context mee te nemen. Vrouwen hebben tot nu toe amper een rol kunnen spelen bij de interpretatie van de heilige teksten, en de teksten zelf zijn geschreven vanuit mannelijke vanzelfsprekendheid, en een patriarchale context.

In de Bijbel verhalen vrouwen zelden zelf over hun ervaringen, er wordt over hen verhaald vanuit het oogpunt van de mannen. In de hele Bijbel wordt maar één keer melding gemaakt van de geboorte van een vrouw; als er kinderen geboren worden zijn het jongetjes. Dat is niet omdat God mannen voortrekt, maar omdat de verhalen van vrouwen zijn geminimaliseerd, het zijn de verhalen van de mannen die bewaard zijn

Tijdens de training Vrede, Religie en Vrouwelijk Leiderschap (september 2013) bogen vrouwen zich over hun religies: het Christendom en de Islam, om met elkaar te ontdekken hoe de Bijbel en de Koran inspireren tot vrouwelijk leiderschap.